* అచల *

శ్రీమతి మల్లాది వసుంధర

మే మిద్దరము కవలపిల్లలము. నేను కవలపిల్లలను గూర్చి చాల చదివితిని. వారి రూపురేఖ లొకేరీతిగ నుండునని, వారి యభిరుచులు కూడ నంతియేనని, వారి నడకలలో చర్యలలో నిసుమంతయు భేద ముండదని యెన్ని రకములైన యభిప్రాయములనో చదివితిని. తరచుగ కవల పిల్లలిద్దరును బ్రతుకరట. ఈ యభిప్రాయములన్నియు మాయం దేమియు నిజముకావు. అచలకును నాకును నే విషయమునందును సమానత లేదు. అచలకు చదువన్న నెంత ప్రీతియో నా కంత విసుగు. ఆమె నాకన్న పెద్దది. పెద్దదియని చెప్పుటలో నాకు నవ్వు వచ్చుచున్నది. ఆమె బక్కపలుచనిది పొట్టిది. నేను దృఢమైనదానను. కొలి పొడుగు దానను. ఆమె నాకంటె నొక గడియ పెద్దది.

అచల క్రమక్రమముగ చదువులో పైకి వచ్చుచున్న కొలదిని ఆమెకు సాహిత్యమునందలి యాసక్తి మిక్కుటమైనది. ఆమె సర్వకవుల గ్రంథములు నిశితముగ పరామర్శించుచు చదివినది. ఆమె బుద్ధి నైశిత్యమెరుల కబ్బసిదని నాన్నగారు చాలసార్లనుట నే నెరుగుదును. ఆమె యే కావ్యమునైన నిట్టె చదివి యందలి దోషాదోషములు నిరూపించును. ఆమె తెలివికి మా యింటికి వచ్చెడి పండితులు కూడ నాశ్చర్యపడెడివారు. ఆమె చిన్న చిన్న కథలు వ్యాసములు వ్రాయ మొదలిడినది. వానికిగూడ కొంత ప్రశస్తి వచ్చినది.

మురారి దేశ ప్రసిద్ధుడైన మహాకవి. మీ యందర కాయన తెలిసియే యుండును. మాయక్క దృష్టియం దాయనను మించిన కవి సృష్టియం దింతవరకు జననమందినది లేదు. ఇకముందుకూడ నుండునను నాశ లేదు. ఆమె కాయన గ్రంథములందు చాల భాగములు కంఠస్థములు. ఆమె నిదుర లేచినది మొదలు నిదురపోవువరకు మురారి మాటలే చెప్పును. ఆయన పుస్తకములు చదువుచునే యుండును. తరచుగ నాన్నగారికి నచలకు మురారి రచనలమీద తర్కవితర్కములు జరుగుచుండును. ఎంత క్లిష్టములైన విషయములను విడదీసి సులువుగ చెప్పి యొప్పించి నాన్నగారిమీద తనవాదమును నిలబెట్టుకొనును.

నేనెప్పు డామెగదికి పోయినను మురారి యొక్క యొక నవలయో నాటకమో కావ్యమో యామె చదువుచునే యుండును. నేను మాటాడబోయినదానిని తప్పించి తా నప్పుడు చదువుచున్న మురారి గ్రంథమునందలి ప్రాశస్త్యము నుగ్గడించుచు నా వచ్చిన పనిని మరపించెడిది. ఇంతకును ఆ మురారి యెవరో మనిసి యెట్లుండునో మేమెవ్వరము నెరుగము. మాది పల్లెటూరు. మా నాయనగా రాయన నెవో సభలో చూచెనట. ఆయన వృద్ధుడని చెప్పెను. వృద్ధుడనగా నేబదియేండ్లు దాటినవా డని, యచల యడుగగా మా నాయనగారు చెప్పిరి.

అచల బక్కపలుచని మనిషి. తమలపాకుతీగవలెనుండును. పచ్చనిపసిమి. ఆమె చెప్పుకొనతగినంత సౌందర్యవతి కాకపోయినను ముచ్చటైన విగ్రహము. ఆమె యందము మనదేశ సంబంధముగ నుండదు. కాని యామెలో నొకానొక యాకర్షణమున్నది. అది యిదమిత్థమని చెప్పరానిది. ఆమె చూపు లతి విచిత్రములు. అందరు నన్నందకత్తె యందురు. నాకు కొంచెము గర్వముగకూడ నుండును. నే నందకత్తెననుట అచలకు కష్టము కలిగించుట నాకు తెలియును. ఆమె యందమును సామాన్యముగ నెవ్వరును మెచ్చరు. ఆమె యుద్దేశములో మెచ్చినవారు వివేకులు. ఆమె దృష్టిలో సౌందర్యము కేవలము దేహగతమైనది కాదు. ఆత్మ మిళితమైన దేహసౌందర్యమే సౌందర్యమట. ఆ సౌందర్యాభ్యాసము తనయందున్నదని యామె భావన.

మా యింటికి చాలమంది పెద్దమనుష్యులు వచ్చుచుందురు. అందకత్తియను నేను. ఆకర్షించునది అక్క. పెండ్లి సంబంధములు వచ్చినప్పుడు మాత్రమగ్రతాంబూలము నాది.

స్నేహితురాండ్రతో కూడ మురారి కవిత్వచర్చ. వారిలో నెవరైన మురారిని కాదన్నచో యింక నామెకు నచలకు మాటలు లేవన్నమాట. ఆమెకు మురారి గ్రంథములే నిద్రాహారములు. ఆమె నిద్రపోవునపుడు కూడ మురారి యేదో గ్రంథమామె ప్రక్క మీద నుండవలయును. నే నామెకు మురారి పిచ్చిది యని పేరు పెట్టితిని.

ఒకనాడచలయు నేను రెండవయాట సినిమాకు పోయివచ్చితిమి. ఆమె వచ్చి యిదివరకు యెన్నిసార్లో చదివిన మురారి యొక నవలను చదువనారంభించెను. నాకు కనులు కూరుకువచ్చుచున్నవి. నా నిద్ర యచల నిద్రలేమిని సహించరాకుండనున్నది. నే నిట్లంటిని. "ఏమీ! అది యన్నిసార్లు చదువతగిన యుద్గ్రంథమా? ఏనవలయు నొక్కసారి కన్న నెక్కువ చదువనక్కరలేదు."

అచల: అవును కమలా. నీవన్నది కాదనను. లోకములో నవలలంతే. మురారి పుస్తకము లట్టివి కావు. నవలయైనను సరే చివరకు చిన్న కథయైనను చదివినకొలది నూత్న నూత్న భావము లుద్భవించును.

నేను: మురారి పరమేశ్వరుడు!

అచల: అందులో సందేహము లేదు. నా దృష్టిలో నతడు కానిదేమియు లేదు.

నేను: ఇంటిలో నందరు నీకు మురారి పిచ్చి యెక్కిన దనుకొనుచున్నారు.

అచల నవ్వినది. ఆమె కన్నులా నవ్వులో చిత్రముగ మెఱసినవి.

నాకు నిదురపట్టలేదు. కొంతసేపటి కామెకు నిదురపట్టినది. ఆమె రొమ్ముమీద నా నవలయున్నది. నేను నెమ్మదిగా లేచి ఆమె రొమ్ముమీది పుస్తకమును తీసితిని. ఆమెకు వెంటనే మెలకువ వచ్చెను. ఆమె నావంక నొక చురుకుచూపు చూచినది. నేనా చూపునకు బెదరిపోయి పండుకొంటిని.

ఇద్దరకు నిదురలేదు. తూరుపు పసుపుకొట్టి వస్త్రగాళితము చేయుచున్నది.

మా పల్లెటూరిలో కొందరు యువకులు గ్రంథాలయము నొకదానిని నిర్మాణముచేసి దాని ప్రారంభోత్సవమునకు మురారిని పిలుతురని మాకు తెలియవచ్చెను. ఆవార్త మాయింట వ్యాపించెను. ఆనందమును పదార్థమంతయు ముద్దకట్టిన సజీవమూర్తి మాయక్క. ఆమెలో అంతటి యానందము నా కంతకు ముం దెన్నడు చూడరానిది. అక్క మనస్సు నింతగ నాకర్షించిన యీయన యాకృతిని దర్శించవలెనను నుత్కంఠ నాకును లేకపోలేదు. కాని ఆమె యానందమునకు నా యుత్కంఠకు నేమి సంబంధము! ఆమె మురారి మనస్సు నెరుగును. ఆయన మనోగత భావనల నెరుగును. ఆయన సర్వవిద్యావైభవము, రచనావైదగ్ధ్యము, రససముచిత వాక్యవిన్యాసము నెరుగును. ఆయన యాత్మ నెరుగును. ఆయన శరీరమును చూడవలెనని యామె యుత్కంఠ. ఆమె తన యెన్ని యక్షప్రశ్నలకు ఆయన గ్రంథములయందు సమాధానమునందినది! ఆమె, కావ్యములయొక్క యర్థమెరుగుటకు తపస్సు చేసినది.

లేతకనకాంబరపు టులిపిరి పట్టుచీర, నల్ల పట్టు రైకలో నేడచల నాకన్న నందకత్తియ. ఆమె యందము పట్టరానిదిగ నున్నది. ఈనాడామె సామాన్య మానవ స్త్రీవలె లేదు. ఒక్క యచ్చర నేలకు డిగ్గి వచ్చినట్లున్నది. ఆమె కన్నులు చిన్నవి. అవి వెన్నెలలు కురియుచున్నవి. ఆ కన్నుల మిలమిలలు చిఱుగాలికి కదలాడు చిఱుతరగలు గల సరోవరముమీది సంధ్యారుణకాంతులు.

మురారి యాజానుబాహువు. తేజస్సు లుమియుచున్న కన్నులు. విశాలమైన ఫాలభాగము. ఎత్తైన నాసిక. ఆయన అతిసుందరముగ నవ్వును. ఆయన ఫాలమున నొకానొక నిర్ణయింపరాని వెలుగురేక కనిపించును. ఆయన వయస్సు సుమా రరువది సంవత్సరములు. కాని అంతవృద్ధుడుగ కనిపించడు.

ఆయన ఉపన్యసించినంతసేపు సభయంతయు నిశ్శబ్దము. ఉపన్యసించినయంతసే పాయన యొక చక్రవర్తి. సభయంతయు మోహనాస్త్రబద్ధమైన ట్లున్నది. ఆయనకంఠమున వేయికోయిలలు కూసినట్లుండెను.

సభలో కూర్చున్నప్పటినుండి అక్క మొగమును నేనొకకంట కనిపెట్టుచునే యున్నాను. ఆమె మొగము క్షణక్షణము వర్షాసంధ్యవలె రంగులు మార్చుకొనుచున్నది. ఆశ్చర్యము, నైరాశ్యము, తన్మయత్వము, పరధ్యానము. హృదయమున కేదో తీవ్రఘాతమైనట్లున్నది. తనువెల్ల కంపనము పొందినది. కనులనుండి బాష్పములు ముత్యములవలె రాలుచున్నవి. ఒరవడి

గల యొక ప్రవాహము గండశిల కెదురుకొట్టుకొని గిల గిల లాడుచున్నట్లున్న దామెస్థితి.

సభ యైపోయినది. అచల సభకు పోవునప్పుడు వసంతలక్ష్మి. ఇంటికి వచ్చునప్పుడు గ్రీష్మకాలపు వడగాడ్పులకు వడిలిపోయిన లేత మల్లెతీవియ.

రాత్రియెల్ల అచలకు జ్వరము కాచినది. మరునాడు మురారి వెళ్ళిపోయెనన్నారు. వారము దినములలో అక్క మరల తిరుగ నారంభించినది. ఇప్పటి యచలలో పూర్వపు చురుకుదనము లేదు. తర్క వైచిత్రి లేదు. ఆమె చిక్కి సగమైనది. నేనామె నుండి యేమియు తెలిసికొనలేకపోయితిని. ఒడ్డెరుగని మహాసముద్రమధ్యమున మునుగుచు తేలుచున్న జీవివలె నున్నది యామెస్థితి.

ఏడాది తిరిగినది. ఆనోట నానోట మా అక్క కథ యూరిలో వ్యాపించెను. గ్రంథాలయ వార్షికోత్సవమునకు మరల మురారిని పిలిచిరి. మా నాయనగారాయనను మాయింటికి విందునకు పిలిచిరి. ఇప్పుడాయన యెక్కువ యారోగ్యము కలవాడుగ నున్నాడు.

మా నాయనగారొక విచిత్రమైన మనిసి. మురారి కచలను చూపించి యామె సంగతి యంతయు చెప్పెను. నాన్నగారి కచల గొప్ప రచయిత్రి కావలెనని యాశ. మురారి అచల రచనలను చూచెను. మెచ్చుకొనెను. తన కామె భక్తురాలని తెలిసికొనెను. ఆ స్థితి యేజీవి కిష్టము కాదు!

మురారి మా యింట మూడురోజులున్నాడు. ఈ మూన్నాళ్లలో అచల పూర్వపు టచలయైనది. నాల్గవనాడాయన బయలుదేరెను. మా నాయనగారును మురారియు నేమి మాటాడిరో! అచల చదువు నిమిత్త మాయనతో వారి యూరికి పంపించుట జరిగెను. అప్పుడచలను చూడవలయును! అచల కాకాశయానము చేయుచున్నట్లున్నది.

మురారి కెవ్వరును లేరు. భార్య బిడ్డను కని చనిపోయినది. ఆ బిడ్డయు రెండురోజులుండి చనిపోయినది. ఇరువదియేండ్లుగ సన్యాసివలె గడపుచున్నాడు. హోటలు భోజనము. అతని పుస్తకములమీది రాబడిచేత జీవనము. అతని యింటికి సాయంకాలములయందు ప్రతిదినమును కొందరు స్నేహితులు వత్తురు. వారితో కలసి లోకాభిరామాయణము.

ఆ స్నేహితులలో కుమార్ ముఖ్యుడు. అతడు స్ఫురద్రూపి. చాల తెలివిగలవాడు. మురారియు నచలయు నింటిదగ్గర మొదట కలిసికొన్నది కుమారును. కుమార్ అచలను చూచి చకితుడయ్యెను.

కుమార్: ఏమండీ! అదృష్టదేవతను వెంటతెచ్చినట్లున్నారే!

మురారి: నాకు బంధువులనెడివారు లేరు. నేటికీ బంధువు వచ్చినది.

కుమార్ చిత్రముగా నవ్వెను.

మురారి మరల నవ్వెను. మురారి నవ్వులో కుమారునం దొక నిరాదరణ, కుమారునవ్వులోని యర్థమునం దొక తిరస్కారము చుట్టుపట్లనున్న గాలితో కూడ నొక సంబంధము లేని లక్షణము భాసించెను.

మురారి మరల నిట్లనెను. "నాకు బిడ్డలు లేరు. బిడ్డలు లేని ముసలితనము గడుపుట కష్టము. ఈమెకు సాహిత్యమున మంచి ప్రవేశముకలదు. ఈమె కెంతటి మహార్థమునైన నందించిన చాలును అంటుకొనిపోవును. నా శిల్పము యీమెయందు ప్రతిబింబించగా నేను చూతును. ఈమె నా బిడ్డ."

మురారి అచల బుజముమీద చేయివైచి దగ్గఱకు తీసుకొనెను. అచల పసిబిడ్డవలె మురారి నత్తుకొనెను. అదియే మొదటిసారి మురారి యచలను తాకుట. సముద్రాభిముఖముగ ఒరవడితో నురుగులు క్రక్కుచు ప్రవహించు నొక సెలయేరు దారి మలగి కొండప్రక్కకు తిరిగి తల్లికాళ్లకు చుట్టుకొన్న పసిపిల్లవలె కదలినట్లు కనిపించిన దచల.

మురారికి చాలయేండ్లుగ గర్భగతవ్యాధి యొకడుండెను. అది యేండ్లతరబడి పూటకూటియింటి తిండి తినుటవలన వచ్చినది. మురారి కా వ్యాధి యంతరించెను. మనిషి నున్నపడినాడు. ఆయన బుగ్గల నెరుపుగీరలు తొంగిచూచుచున్నవి. అచల వంట నమృతముగ చేయును. ఇల్లంతయు నతి శుభ్రముగ నుంచును. ఆమెకు మురారి మనసులో నెప్పుడేది కావలయునో తెలియును.

కాలము గడచినకొలది కుమారుకు మురారి తండ్రియనియు అచల కూతురనియు తెలిసినది. కుమారు మురారితో మునుపటివలె లోకాభిరామాయణము మాట్లాడడు. సారస్వతచర్చ చేయడు. అచల చదువునుగూర్చియే మాట్లాడును. కుమారుకన్ను లామెనే వెదకును. అతని చెవు లామె గాజుల గలగలనే వినును. కుమారుకు మురారియందు మిక్కిలి చనవు. మరల భయము. అచలకు, మురారియందు

తన కెట్టిభావమో కుమారున కట్టిభావమే కలదని నమ్మకము. అచలయు కుమారును రెండేండ్లేకాంతముగ నున్నగడియలేదు. కాని మురారి వారి యిద్దరను తన మనసులో జత కలిపెను. ఆయన మనస్సులో వారిద్దర నాశీర్వదించెను. కుమా రీ సంగతి యెత్తడు. అచల అంతకుముందే యెత్తదు. మురారి యెదురు చూచుచుండును.

అచలకు మురారి చదువు చెప్పిన పాపమున పోలేదు. మా నాయనగారు మురారివద్ద అచల చదువుకొనుచుండెనని యనుకొందురు.

మా యక్క కింటివద్ద పెండ్లిసంబంధములు వచ్చుచున్నవి. మురారి పంపడు. అచల రాదు. ఇరువదేండ్లు సన్యాసియైయున్న మురారి కచలపై నీ మమకార మేమి! తాను జడభరతునివలె నగుచున్నాడు.

ఒకనాడు మా నాయనగారు మురారి యింటికి వెళ్లెను. అచలను తీసుకొనిపోదునన్నాడు. ఆమె రానన్నది. తా నింకను చదువుకొనవలెనన్నది. మా నాయనగారు విధిలేక యింటికి తిరిగి వచ్చినాడు. నన్నుకూడ మురారి యింటికి పంపినాడు. నేను మురారిని వదలి యచల యెందుకురాదో తెలిసికొనవలయును. నేనక్క దగ్గరకు పోయితిని. మొదట నేనామెను గుర్తుపట్టలేకపోయితిని. ఆమె మిక్కిలి చిక్కిపోయినది. శరీర మెంత చిక్కిపోయినదో మొగమున నంత యానందమున్నది. ఆ రెంటికిని నాకు సంబంధము కుదురలేదు. నాతో మిక్కిలి యుత్సాహముగ మాటాడుచున్నది. అసలే ఆమెది పిట్ట తిండి. అందులో నిప్పుడు ప్రతిపూట రెండు మెతుకులు గతుకుటయే తప్ప అన్నము తినుటయే లేదు. ఆమె ప్రవర్తన నాకు మిక్కిలి చపలముగా కనిపించెను. కాని యామె కన్నులు చూచినచో నేదో యొక స్థిరమైన సంకల్పముతో నున్నట్లు తోచెను. ఆమె యొక యగ్నిపర్వత మనిపించెను. పూర్వ మామె కన్నులలో చంచలత్వ ముండెడిది. ఇప్పు డా చంచలత్వము లేదు. పూర్వ మామె యెక్కువ నవ్వెడిది కాదు. ఇప్పు డామె ప్రతిమాటకు నవ్వును. పూర్వ మామె నెమ్మదిగా నడచెడిది. ఇప్పు డామె మిక్కిలి విసురుగా నడచుచున్నది. పూర్వ మామె కనుబొమలు ముడివడుట నే నెరుగను. ఆ బొమముడి లేశముకూడ లేదనుటకు తగిన నిముస మిప్పు డొక్కటియు కనుపించదు. ఆమెలో నేదియో యొక యావేదన కలదు. ఆ యావేదనకు కారణము నా కంతుపట్టలేదు.

కుమారు నాతో చనవుగా మాటాడనారంభించెను. మాకు పరిచయమైనది. అతడు నాతో తన కచల మీద గల యచంచలప్రేమను చెప్పెను. అచలకు తన మీద ప్రేమ యున్నదని చెప్పెను. ఆ ప్రేమయొక్క స్వరూప మేమో కుమారుకు తెలియదు. ఒక చిరునవ్వు, తన కన్నులలో కన్నులు పెట్టి చూచుట, తన ప్రేమ చూపుల కామెయాగుట వీనికి మించి యామె ప్రేమకు వ్యక్తీకరణ లేదట. నా కచలమీద కోపము వచ్చినది. అచలతో నీసంగతి మాటాడవలెననుకొంటిని.

ఒకనాడు మురారి తన గదిలో నిదుర పోవుచున్నాడు. అచల ప్రక్కగదిలో పండుకొన్నది. ఆమె యెప్పుడు నచ్చుటనే నిద్రించును. ఎప్పుడు నేదియో చదువుచుండును. రాత్రిలో నొకగంట నిద్రించునో రెండుగంటలు నిద్రించునో. నాకొక్క చే భేదము తోచినది. పూర్వ మెప్పుడు మురారి కావ్యములే చదువుచుండెడిది. ఇప్పు డేది చదివినను పరుల కావ్యములే చదువుచున్నది.

ఆమె యొకనా డొకకథ చదివెను. ఆ కథను చదువుమని నాకిచ్చెను. దానిని నేనుకూడ చదివితిని. చదివినతరువాత నచల యిట్లనెను. “ఈ కథలోని నాయిక నాయకుని గ్రుడ్డిగ ప్రేమించినది. అతని నెరుంగకుండ వానియందు ప్రేమభావమును వృద్ధి పొందించుకొనినది. అతడు కనిపించువరకు తా నాతని వివాహము చేసుకొనుటకు వీలులేదని తెలిసినది.”

నేను: ఆమె తాను చూడని మనిసిని ప్రేమించుటయే తప్పు. ప్రేమయనునది వ్యక్తియొక్క రూపాదులు తెలిసినతరువాత జనించెడు భావము. దానికే ప్రేమయని పేరు. తక్కిన దానిపేరు వట్టి యూహ. ఆ యూహలకు ప్రేమత్వము లేదు.

అచల: కమలా! వ్యక్తిని చూచి ప్రేమించుట శరీరమును ప్రేమించుట. గుణములు విని ప్రేమించుట యాత్మను ప్రేమించుట.

నేను: అయినచో పెండ్లియక్కరలేదు.

అచల: అక్కరలేదు!

అంతటితో నచల మాటాడలేదు. అచల కన్నులలో నొక తృప్తి వెలికి వచ్చుచున్నది. అప్పటి యామె తీరు నాకు విచిత్రముగ నున్నది. ఇందలి పరమార్థ మేమి? తరువాత కొంతసేపటికి యచల నాతో నిట్లన్నది. “నీ విక్కడి కెందుకు వచ్చితివి?”

నేను: నిన్ను పెండ్లిచేయుటకు నాన్నగారు తొందరపడుచున్నారు.

అచల: నేను పెండ్లిచేసికోను. నాయనగారితో చెప్పితినే.

నేను: నీ వాయనతో చెప్పినట్లాయన చెప్ప లేదు.

అచల: నా కిష్టము లేనివానిని నేను చేసికోను.

నేను: కుమారన్నచో నీ కిష్టమే కదా? అతనిని చేసికోవచ్చును.

అచల మాటాడలేదు. మరునాడు అచల ప్రక్క నున్న నదికి స్నానమునకు పోయెను. ఆమె నదికి స్నానమునకు వెళ్ళినచో రెండు మూడు గంటలవరకు రాదు. నేను మురారి గదిలోనికి వెళ్ళితిని.

మురారి: అచల లేదా?

నేను: నదికి వెళ్లినది. అక్కకు సంబంధములు వచ్చుచున్నవి. నాన్నగారామెను పంపించు మన్నారు.

మురారి: నేను వెళ్లుమందును. ఆమె పోననును. నే నేమి చేయుదును?

నేను: ఎందుకు రాదు? కుమారును ప్రేమించి నదా?

మురారి: నీ వడిగితివా?

నేను: నన్నీ పుస్తకమును చదువుమన్నది.

అని అక్క నన్ను చదువుమని యిచ్చిన పుస్తకమును మురారి కిచ్చితిని. ఆయన చదివెను.

తరువాత నాల్గుదినములకు మరల నచల నదికి వెళ్లినది. నేను మురారి గదిలోనికి పోయితిని.

మురారి: మరల నచల నదికి వెళ్లినదా?

నేను: ఆమె యెప్పుడును నదిలోననే యున్నది.

మురారి: ఎందుకు కోపముగా మాటాడు చున్నావు?

నేను: మీ మూలమున నచల చెడిపోయినది.

మురారి: కమలా! నా భార్య యాడపిల్లను కని చనిపోయినది. ఆ పసిపిల్ల రెన్నాళ్లుండి చనిపోయి నది. అది చనిపోలేదు! ఇరువదియేండ్లుండి మరల నా దగ్గరకు వచ్చినది.

నేను: అది మీ యూహ. ఆమె యూహ యిట్లు లేదు.

మురారి: ఎట్లున్నది?

నేను: ఆమె యొకనిని ప్రేమించినది. అతడు కనిపించునప్పటికి వృద్ధుడు, పెండ్లికాకుండ భర్త చని పోయినదానివలె నున్నది.

మురారి లేచి కూర్చుండెను. నావంక తీవ్ర ముగా చూచెను. నేను నతనివంక నిశ్చలముగా నట్లే చూచుచుంటిని. కొంతసేపటి కా వృద్ధుని కన్నుల వెంట ధారగా నీరు స్రవింపజొచ్చెను. ఆయన పసి వానివలె వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచు మంచముమీద పడి పోయెను. చాలసేపటికి మురారి నాతో నిట్లనెను. "కమలా! కుమారు అచలను చాల ప్రేమించు చున్నాడు. ఆమె నతని కిచ్చి పెండ్లిచేసెదను. ఆమె నామాట కాదనదు. కమలా! నే నెంతటి మూఢుడను. నా కావ్యములనిండ మానవస్వభావము యొక్క లోతులు త్రవ్వి పెట్టితినన్న నా యహంకార మెంత యర్థరహితమైనది!"

నేను: మీ రూరకే చెప్పిన చాలదు. మీ శాసన ముగా చెప్పవలయును.

మురారి: కమలా! ఆమెను నేనెట్లు శాసించ గలను?

నేను: ఆమెను మీరు శాసించ గల యధికార మామెయే మీకిచ్చినది.

ఆమరునాడు మురారి కుమారును పిలిచి అచల వివాహమువిషయము ప్రస్తావించెను. అచలకు కుమారుమీద మిక్కిలి ప్రేమయున్నదని చెప్పెను. కుమారుకు బ్రహ్మానందమయ్యెను. ఇన్నాళ్లును కుమారు తా నచలవిషయములో మురారికి భయపడి సాహసము ప్రకటింపలేదు. కుమా రిట్లనెను. "మీకు అచల కూతురు. కడుపునపుట్టిన బిడ్డకాదు. కడుపున పుట్టిన కూతునకు పెంపుడు కూతునకు చాలభేద ముండును. అసలు కుమార్తెకు తండ్రివద్ద పెంపుడుకుమార్తెకున్నంత చనవుండదు. పెంపుడు కుమార్తె పెంపుడు తండ్రితో మోహపుటిల్లాలివలె ప్రవర్తించును. అతడు నామెయం దట్లే ప్రవర్తించును. వారి బాహిరమైన ప్రవర్తనకు నాంతరమైన భావనకు లోకదృష్టిగా పొసగదు.

పెంపుడు కూతురు లోభి దాచుకున్న ధనమువంటిది. మహాకవీ! అచలను మీరు మరొకనికిచ్చి వివాహము చేయుదురని నేననుకొనలేదు.

మురారి : నీవు మరొకడవు కాదుగదా!

ఆనాటి సాయంకాలమునుండి యచలయు కుమారు నేకాంతముగ నుండునట్లు మురారి తటస్థింపజేసెను. సాయంకాలముల నెన్నడు బయటికి పోని మురారియారోగ్యవాహ్యాళులకు పోనారంభించెను.

నేను వారి యిద్దరి కలయికకు నభ్యంతరమువలె తోచెను. నేనును మురారివెంట సాయంకాల వాహ్యాళికి పోనారంభించితిని. అచలా కుమారుల ప్రవర్తనలో క్రమక్రమముగ మార్పు కనిపించెను. వారిద్దరొకరివంక నొకరు చూచుచు కూర్చుందురు. అచల కుమారుతో పరాచికములాడును. వారి చనవు విచిత్రముగా కనిపించెను. వారి యిరువురి మధ్య ప్రేమయున్నది. చనవున్నది. కుమారుదృష్టిలో కామభావన యున్నది అచల దృష్టిలో లేదు. అచల తొలినాటి మురారి గ్రంథములమీదనున్న యభిమానమును సగము కుమారుకు పంచియిచ్చినట్లున్నది. అప్పుడు పుస్తకమును వదలిపెట్టలేదు. ఇపుడు కుమారును వదలి పెట్టలేదు.

మురారి యొకనాడు వారిద్దరు పరస్పరాలోకనములు చేసికొనుచుండగా నావంక చూచి నవ్వెను. నేను నవ్వలేదు.

మరునాడు కుమారు రాలేదు. అచల నదికి పోయినది. నేను మురారి గదిలోనికి పోయితిని.

మురారి : కమలా! అచలా కుమారులకు వివాహమెప్పుడు చేయవలయును?

నేను : ఒకబాలికను ఒక పుస్తకమునకిచ్చి పెండ్లి చేయుదుమా?

మురారి : నీవన్నది నా కర్థము కాలేదు.

నేను : కుమారు మీరు వ్రాసిన ఒక గ్రంథము వంటివాడైనాడు. వానిని మీరు రచించితిరి. అతనియందలి యచలయొక్క భావమంతే.

మురారి యాలోచనానిమగ్నుడయ్యెను. తాను లేకుండ పోవలయును. అచలకు తాను విముక్తి నీయవలయును. తరువాత నాల్గుదినములు మురారి తనలో తాను లేడు. ఒకనాడచల నేకాంతముగా పిలచి యిట్లనెను. "అచలా! నీవు వివాహము చేసికొనవలయును."

అచల: నాకిదివరకే యైనది.

మురారి: ఆ వివాహము కాదు. నిజముగా వివాహము చేసికొనవలయును.

అచల నవ్వెను. చీరకొంగు కనుల కడ్డము పెట్టుకొని యేడ్చెను.

మురారి: అచలా! నేను వృద్ధుడను. నిన్ను నా బిడ్డను చేసికొంటిని.

అచల దుఃఖము మాని మురారివంక నిశ్చలములైన కన్నులతో చూడ నారంభించెను.

మురారి: కుమారు నిన్ను మిక్కిలిగా ప్రేమించుచున్నాడు. నీ వతనిని పెండ్లియాడుట నా యభిమతము.

అచల నిలుచున్నది నిలుచున్నట్లు నఖశిఖపర్యంతము కంపించెను.

మురారి: ఇది నా యాజ్ఞ. నా యాజ్ఞయు నేనును ఒకటే. నన్నెట్లు మన్నింతువో నా యాజ్ఞనట్లు మన్నింపుము.

అచల మొగములో నుదయరాగము పోయి సంధ్యారాగ ముదయించెను. తూర్పుమారి పడమరయైనట్లుండెను.

ఒకనాడు వాహ్యాళినుండి నేనును మురారియు తిరిగివచ్చితిమి. అచ్చట నచల లేదు. కుమారు విషణ్ణవదనుడై కూర్చుండెను. నే నతనివంక చూచితిని. అతడు నావంక చూచి, "కమలా! కమలా! నావలన నేమియు తప్పులేదు. ఇంక నీ మొగము చూడనని యచల లేచిపోయినది. నన్నిచ్చటికి రావద్దన్నది. నేను వచ్చుట మానివేయనిచో తానిచటినుండి వెడలిపోయెద నన్నది."

నేను: నీవేమన్నావు?

కుమార్ : నే నేమియు ననలేదు. మురారియొక్కయొక కావ్యము నాకు బాగుగాలేదన్నాను. అందులో నౌచిత్య పరిపోషణ చక్కగా చేయబడలేదన్నాను.

నేను నవ్వితిని. ఇట్లంటిని. ఆమె నిన్ను ఒక అద్దముగా చూచినది. ప్రతిబింబ భావము సరిగా లేనిచో అద్దము నుపయోగించుకొనరు.

మరునాటినుంచి కుమారు మురారి యింటికి వచ్చుటలేదు. మురారి యచల నడిగెను. అచల యిట్లనెను. "మీకు నే నెటువంటి దాననో కుమారటువంటివాడా?"

మురారి: నీవు నాబిడ్డవు. అతడు నాకు స్నేహితుడు.

అచల: మాయిద్దరి కదియే భేదము. బిడ్డ తండ్రి ముక్కున నూడిపడును. స్నేహితుడు తన శరీరమునకు వెలివాడు.

తరువాత పదిదినములు గడచెను. అచల యను దినము నదికి పోవుచునే యుండెను. ప్రొద్దున వెళ్ళినచో ప్రొద్దు తిరిగి వచ్చును. మధ్యాహ్నము వెళ్ళినచో ప్రొద్దుపోయి వచ్చును. ఒకనాడు నదికి వెళ్ళి రానేలేదు. మురారియు నేనును తహతహలాడితిమి. మానాయనగారి కుత్తరము వ్రాసితిమి. ఆయనగారు వచ్చిరి. అచల నదికి వెళ్ళి యారుదినములైనది. ఒకనాడు మురారి చిరునామా కొక యుత్తరము వచ్చెను. దస్తూరి అచలది. ఉత్తరము విప్పుచున్న మురారి చేతులు కంపించెను. ఉత్తర మిట్లున్నది.

మహాకవి మురారిగారికి,

మీ యచల నమస్కారములు. నేను పరాధీనురాలనైనాను. నదినుండి సముద్రమునకు తేలితిని. ఓడలో నేనును శిరీషుడును ఎలెక్జాండ్రియా చేరినాము. శిరీషుడు మీ శిల్పమువంటివాడు. అమెరికాకు పోవుచున్నాము. అచ్చటినుండి మరల వ్రాసెదను. కమలకు ఆశీస్సులు.

మీయందు

అచల.

క్రింద శిరీషుడు వ్రాసిన రెండుపంక్తు లున్నవి.

"నన్ను మీ రెరుగరు. నాలుగైదేండ్లక్రింద అచలనుకూడ నెఱుగరు. మే మిద్దరము మీ కవితావాహినిలో కలిసికొన్నాము. జీవనసాగరములో నేకత్వమందినాము."